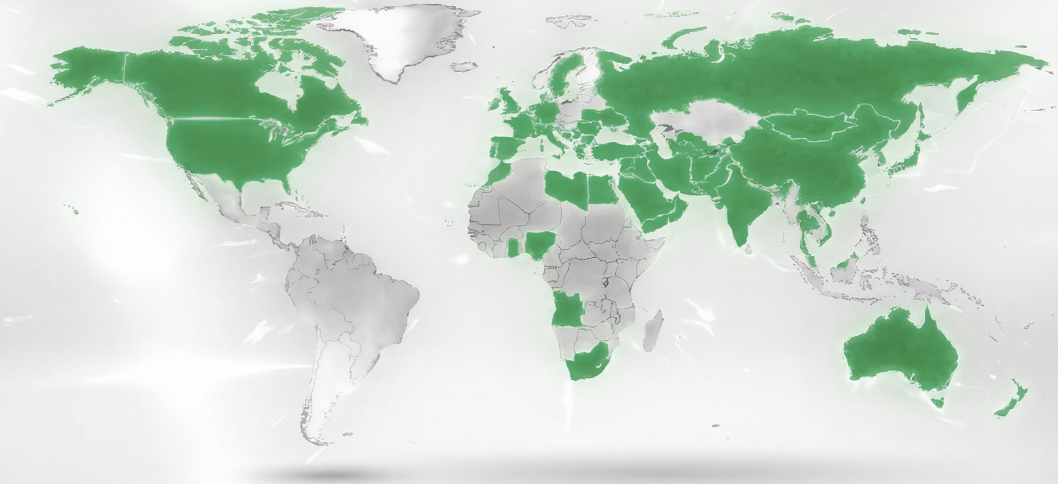

KTSO
EKONOMİK DÖNÜŞÜM PROGRAMI

Afghanistan Angola Australia Azerbaijan Bahrain Belgium Bosnia and Herzegovina Bulgaria Canada China Cyprus Denmark Egypt France Georgia Germany Ghana Greece Hong Kong India Iran Iraq Israel Italy Japan Jordan Kuwait Kyrgyzstan Lebanon Libya Lithuania Malta Moldova Mongolia Morocco Netherlands New Zealand Nigeria North Korea North Macedonia Oman Pakistan Palestine Portugal Qatar Romania Russia Saudi Arabia Serbia Singapore South Africa Spain Sweden Switzerland Syria Tajikistan Thailand Türkiye Turkmenistan Ukraine United Arab Emirates United Kingdom United States Uzbekistan Vietnam Yemen

t: +90 (392) 225 81 31
e: ktso@kibso.org
w: www.kibso.org

KIBRISTÜRK sanayi odası
CYPRUSTURKISH chamber of industry

Sanayi ve Üretim Temelli Ekonomik Dönüşüm Programı

Hükümet Programında yer alması gereken Politika ve Eylem Çerçevesi

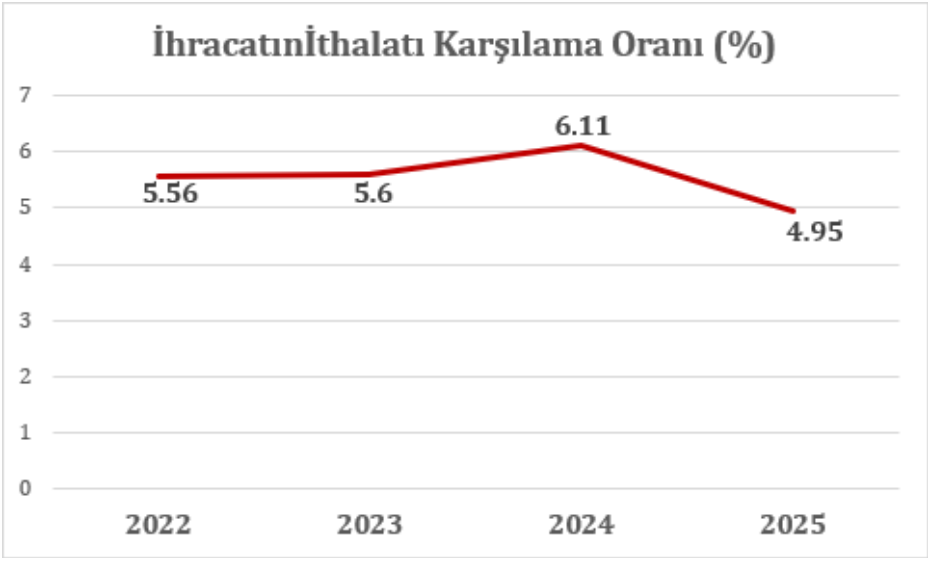
Kıbrıs Türk Sanayi Odası (KTSO) tarafından siyasi partilere sunulmak üzere hazırlanmış genişletilmiş taslak

Kıbrıs Türk Sanayi Odası (KTSO) Yönetim Kurulu Raporu

I. BÖLÜM: DURUM TESPİTİ VE PROGRAMIN GENEL GEREKÇESİ

KKTC ekonomisinin en önemli yapısal sorunlarından biri de, dış ticaret dengesindeki kronik ve derin uçurumdur. Veriler **İhracatın İthalatı Karşılama Oranı** bazında ülkemizin dışa bağımlılığının alarm verdiğini açıkça kanıtlamaktadır.

2022-2025 İhracatın İthalatı Karşılama Oranı

Kaynak: Ticaret Dairesi

En iyimser makroekonomik yaklaşımlarda bile kabul edilebilir eşik değerlerin çok altında kalan bu oran, sanayimizin ve yerli üretimimizin mevcut sistem içerisindeki sıkışmışlığını göstermektedir. Ülkeye giren her 100 dolarlık ithalata karşılık, en iyi dönemde dahi sadece 6,11 dolarlık ihracat yapılabilmiş olması, ekonominin üretim bacağının ne denli zayıf bırakıldığının en önemli göstergesidir.

2024 yılı itibarıyla **%6,1** olan İhracatın ithalatı karşılama oranı 2025 yılında %4,95'e düşmüştür. Bu düşüşün gerekçeleri, doğrudan doğruya bu programın hazırlanma nedenlerinden biridir.

- **Yüksek Girdi Maliyetleri:** KKTC'de sanayicilerin katlandığı yüksek enerji maliyetleri, iş gücü maliyetleri ve yüksek enflasyon, yerli ürünlerin dış pazarlardaki rekabet gücünü sıfırlamıştır.

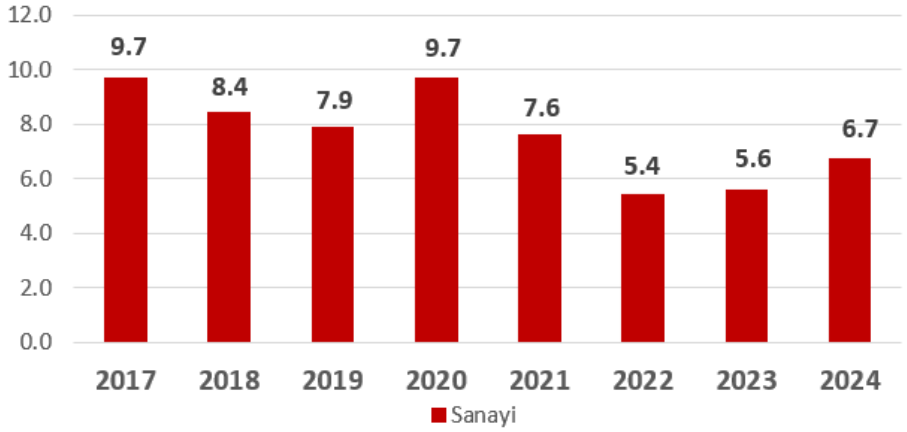
- **Korumacılık ve Teşvik Eksikliği:** Yerli üreticiyi ithalatın yıkıcı etkilerine karşı koruyacak sanayi politikalarının yetersiz kalışı, ithalatı körüklerken yerli üretimi baskılamıştır.

- **Dış Ticaret Açığı:** Diğer ada ekonomilerinde %35-40 seviyelerinde olan ihracatın ithalatı karşılama oranının %4,95'e gerilemesi, cari açığın finansmanında ekonomiyi tamamen dış kaynaklara ve hizmet sektörlerinin (turizm/yükseköğretim) dönemsel performanslarına bağımlı hale getirmiştir.

KKTC'de 2017-2024 dönemine ait, sanayi sektörünün Gayrisafi Yurt İçi Hasıla (GSYH) içerisindeki durumunu gösteren veriler incelendiğinde sanayi sektörünün payının gerileme eğilimi içerisinde olduğu görülmektedir.

2017 yılında %9,7 seviyesinde bulunan sanayinin GSYH içindeki payı, 2024 yılında %6,7 seviyesine gerilemiştir. Bu durum, sanayinin ekonomideki ağırlığının son sekiz yıllık dönemde önemli ölçüde azaldığını ortaya koymaktadır.

KKTC Sanayi Sektörünün GSYH İçindeki Payı

2020 yılında sanayinin GSYH içindeki payının %9,7 seviyesine yükseldiği görülmektedir. Ancak bu artışın doğrudan sanayi sektöründeki üretim kapasitesi veya katma değer artışından kaynaklandığı sonucuna varmak mümkün değildir. COVID-19 pandemisinin etkisiyle başta turizm, konaklama, ulaştırma ve diğer hizmet sektörlerinde yaşanan daralma, ekonominin genel büyüklüğünü aşağı çekmiştir. Bu durum sanayinin toplam ekonomi içindeki nispi payının geçici olarak yükselmesine neden olmuş olabilir.

Sanayinin GSYH içindeki payındaki bu gerileme, ekonominin YÜKSEK ÜRETİM kapasitesine RAĞMEN yeterince ÜLKE EKONOMİSİNE KAZANDIRILAMADIĞI, üretim yerine tüketim ve hizmet ağırlıklı bir büyüme yapısının öne çıktığını göstermektedir. Uzun vadeli sürdürülebilir büyüme, dış ticaret açığının azaltılması, istihdamın güçlendirilmesi ve ekonomik dayanıklılığın artırılması açısından sanayi sektörünün ekonomideki payının artırılması stratejik önem taşımaktadır.

Mevcut veriler, KKTC ekonomisinde üretim odaklı büyüme politikalarının güçlendirilmesi, yerli üretimin desteklenmesi ve sanayi yatırımlarını teşvik edecek yapısal reformların hayata geçirilmesi gerekliliğini açık bir şekilde ortaya koymaktadır.

Giriş ve Stratejik Değerlendirme

Kıbrıs Türk Sanayi Odası (KTSO) tarafından hazırlanan bu program taslağı; yerli üretimi makroekonomik politikaların merkezine alan, rasyonel ve yapısal çözümler sunan kapsamlı bir vizyon belgesidir.

Üretici Fiyat Endeksi (ÜFE) altyapısının kurulması, kamu ve kamu destekli yatırımların alım politikalarında yerli üretimin payının artırılması, **Rekabetçilik ve Fiyat İzleme Mekanizması** ile **Sanayi Koordinasyon Kurulunun oluşturulması** gibi öneriler, KKTC ekonomisindeki yapısal boşlukları doğrudan dolduracak başlıklardır.

1. Programın Temel Yaklaşımı

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ekonomisinin sürdürülebilir büyüme kapasitesi, yalnızca tüketim ve ithalat artışına dayalı yapısal bir modelle güçlendirilemez. Ülkenin ekonomik bağımsızlığını sağlayacak, istihdamı kalıcı ve nitelikli hâle getirecek ve kamusal kaynakların üretim kapasitesine yönelmesini sağlayacak **üretim ve sanayi eksenli yeni bir kalkınma stratejisine** ihtiyaç duyulmaktadır.

Bu programın temel amacı;

- Yerli üretimi ekonomi politikalarının merkezine yerleştirmek,
- İthalat bağımlılığını kademeli ve planlı bir şekilde azaltmak,
- Sanayi sektörünün pazar payını ve milli gelir (GSYH) içindeki oranını artırmak,
- KKTC'yi bölgesel ölçekte rekabet edebilen, yüksek kalite standartlarına sahip, ihracat odaklı bir üretim ekonomisine dönüştürmektir.

Vizyon: Bu program **stratejik bir koruma** anlayışıyla; adil rekabet, verimlilik, kalite, ölçek ekonomisi, ileri teknoloji kullanımı, yeşil dönüşüm ve kurumsal kapasite ilkeleri üzerine inşa edilmiştir. Kamu alım politikaları, yerli üreticiyi haksız rekabete karşı korumalıdır. Bununla birlikte üreticinin kalite, standart ve verimlilikten ödün vermeden ihracat kapasitesinin küresel ölçekte yükseltilmesi hedeflenmektedir.

2. Stratejik Hedefler

- **Politika Merkezli Dönüşüm:** Yerli üretim, tüm kamu politikalarının odağına alınmalı ve "Üretim Ekonomisine Geçiş" süreci hükümet programlarında ölçülebilir bir öncelik olarak tanımlanmalıdır.
- **Makroekonomik Payın Artırılması:** Sanayi sektörünün gayrisafi yurt içi hasıla (GSYH), istihdam, ihracat ve toplam yatırımlar içindeki payı somut ve zamana bağlı hedeflerle yükseltilmelidir.
- **Sanayi Sektörü İçin Yatırım İndirimlerinin Artırılması:** Sanayide küresel ya da bölgesel ölçekte rekabet edebilmenin yolu, birim maliyetleri düşürmekten, bir başka ifade ile **ölçek ekonomisinden** geçmektedir.

  Yatırım indirimi, işletmeleri daha büyük kapasiteli, daha modern ve otomasyona dayalı makineler almaya teşvik eder. Bu çerçevede mevzuatta gerekli düzenlemenin yapılması gerekmektedir.
- **Girdi Maliyetlerinin Yönetimi:** Sanayicinin üzerindeki enerji, finansman, arsa, iş gücü, lojistik ve bürokrasi kaynaklı operasyonel maliyet yükü hafifletilmelidir.
- **Pazar Entegrasyonu ve Yerli Payı:** Kamu alımlarında, turizm-ticaret tedarik zincirinde ve büyük ölçekli altyapı/üst yapı yatırımlarında **yerli ürün kullanım** oranı yasal mevzuatla artırılmalıdır.
- **Veri ve İzleme Altyapısı:** Ekonomik planlamaya veri oluşturmak üzere Üretici Fiyat Endeksi (ÜFE), güncel sanayi envanteri ve sektör bazlı dijital veri altyapısı hızla kurulmalıdır.
- **İhtisaslaşmış Sanayi Bölgeleri:** Mevcut sanayi bölgeleri altyapısı güçlü, kümelenme odaklı ve ihtisaslaşmış modern üretim merkezlerine dönüştürülmeli ve sadece sanayicilere ait yeni sanayi bölgeleri oluşturulmalıdır.
- **Katma Değerli Üretim:** Yerel ve potansiyeli yüksek ürünlerin tescili, korunması ve markalaşması amacıyla etkin bir "Coğrafi İşaretli Ürünler Destek Mekanizması" oluşturulmalıdır.

- **Finansmana Erişim:** Sanayicilerin en önemli sorunlarından biri finansmana erişimdir. Yatırım yapmak, üretim kapasitesini artırmak ve işletmelerini geliştirmek isteyen sanayicinin uygun koşullarda finansmana ulaşabilmesi gerekmektedir. Sanayicinin uzun vadeli ve uygun koşullardaki kredi ve finansman imkânlarına ulaşabilmesi için ilgili kurumlar nezdindeki girişimler artırılmalıdır.

3. Programın İlkeleri

İlke	Açıklama	Programdaki Karşılığı
Yerli Üretim Önceliği	Kamu kaynakları ve düzenlemeler üretim kapasitesini (kullanımı) artıracak şekilde tasarlanmalıdır.	Yatırım teşvikleri, sanayi kredileri, yerli ürün önceliği
Adil rekabet	**Yerli üretici, kalite ve denetimden muaf ithalat karşısında yalnız bırakılmamalıdır.**	İthal ve yerli ürün denetimi, standart kontrolü, fiyat avantajı
Ölçülebilirlik	Sanayi politikası düzenli veriye ve performans göstergelerine dayanmalı.	ÜFE/ sanayi envanteri, izleme raporları
Kurumsal koordinasyon	**Başbakanlık, maliye, ekonomi ve enerji, çalışma, turizm, eğitim bakanlıkları birlikte yürütülmeli.**	**Sanayi Koordinasyon Kurulu**

4. Öncelikli Politika Başlıkları ve Eylem Planı

4.1. Stratejik Korumacılık

Kıbrıs Türk Sanayi Odası için "Korumacılık" başlığını ele alırken, konuyu sadece teorik bir dış ticaret kuralı olarak değil, **yerel üretimi ayakta tutma, istihdamı koruma ve ambargolar altındaki bir ekonominin dirençli kalma mücadelesi** olarak konumlandırmak gerekiyor.

KKTC gibi ölçek ekonomisinden mahrum ve rekabete açık pazarlarda yerel sanayinin "bebek endüstri" (infant industry) tezi kapsamında korunması hayati bir argümandır ve bunun dünyada çok örnekleri bulunmaktadır.

Neden Stratejik Korumacılık?

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ekonomisi; ambargolar, izolasyonlar, küçük pazar ölçeği ve yüksek girdi maliyetleri (enerji, lojistik, iş gücü) gibi yapısal zorluklarla mücadele etmektedir. Bu koşullar altında, küresel devlerle hiçbir koruma mekanizması olmadan rekabet etmeyi beklemek, serbest piyasa ekonomisinin doğasına değil, yerel sanayinin tasfiyesine hizmet eder.

Kıbrıs Türk Sanayi Odası olarak vizyonumuz; kör bir yasakçılık veya içe kapanma değildir. Bizim savunduğumuz yaklaşım, **"Stratejik ve Akıllı Korumacılık"** modelidir. Amacımız ithalatı tamamen engellemek değil, **haksız rekabeti önleyerek yerli üretici ile ithal ürünü "aynı kulvarda yarıştırmak" olmalıdır.**

Haksız Rekabete Karşı "Adil" Denge

Korumacılık, ithal ürünlere karşı haksız bir avantaj elde etme çabası değil; aksine, çeşitli avantajlara sahip ithal ürünler karşısında yerli üreticiye **adil bir yarış alanı (level playing field)** yaratma mücadelesidir. Yerli üretimi olan ürünlerin gümrük düzenlemeleriyle desteklenmesi, tüketicinin alternatifsiz bırakılması demek değil, yerli istihdamın ve katma değerin güvenceye alınması demektir.

“Bebek Endüstri” (infant industry) ve İstihdamı Korumak

Gelişmekte olan her ekonomide olduğu gibi, KKTC’de de henüz ölçek ekonomisine ulaşamamış, ancak stratejik üretim potansiyelini taşıyan sektörlerimiz (bebek endüstrilerimiz) mevcuttur ve Devletler bu sektörleri korumak için gümrük vergileri, ithalat kotaları, devlet teşvikleri ve vergi indirimlerini sıkça kullanmaktadır. Bu sektörlerin küresel rekabetin yıkıcı etkilerinden korunması; binlerce gencimizin adada kalmasını sağlayan istihdam kapılarının açık kalması anlamına gelir. Sanayimizi korumak, sosyal refahı korumaktır.

4.2. Üretim Ekonomisine Geçiş

KKTC ekonomisinin temel önceliği, üretim kullanım kapasitesinin artırılması ve sanayi sektörünün kalkınma politikalarının merkezine yerleştirilmesi olmalıdır. Üretim ekonomisine geçiş, yalnızca sanayi işletmelerinin desteklenmesi değil; kamu alımları, eğitim, enerji, finansman, dış ticaret, yatırım ortamı ve istihdam politikalarının aynı hedefe yöneltilmesi anlamına gelmektedir.

Oluşturulacak Sanayi Politikası

- **Yerli üretimi destekleyen bütüncül bir “Ulusal Sanayi ve Üretim Stratejisi” hazırlanacaktır.**
- Sanayi sektörünün milli gelir ve toplam istihdam içindeki payını artırmaya yönelik beş yıllık hedefler belirlenecektir.
- **Kamu ALIM politikaları ithalat bağımlılığını azaltacak ve yerli üretim kapasitesini büyütecek biçimde yeniden tasarlanacaktır. BU KONUDA GEREKLİ TÜM YASAL DEĞİŞİKLİKLER YAPILACAKTIR.**
- Yerli üreticinin maliyet, finansman, enerji ve pazar erişimi sorunlarını azaltacak kalıcı destek mekanizmaları kurulacaktır.

4.3. Kamu ve Kamu Desteği İle Başlayan ve Biten Yatırımlarda Yerli Ürün Önceliği

- Devlet, ekonominin en büyük alıcısı konumundadır. Kamu alımları yalnızca bir satın alma süreci değil, aynı zamanda ekonomik kalkınmanın, sanayi yatırımlarının ve istihdam artışının stratejik aracıdır. Kamu kaynakları kullanılırken yerli üretimin desteklenmesi, döviz çıkışını azaltacak ve üretim kapasitesini güçlendirecek ve pazar payını artıracaktır.
- Kamu kurumlarının mal ve hizmet alımlarında yerli üretim önceliği temel politika olarak benimsenecektir.
- Yerli üretimin mevcut olduğu ürün gruplarında kamu ihalelerinde yerli ürünlere sağlanan avantajı geliştirilecektir.
- Kamu alımlarında "Yerli Üretim Sertifikası"na sahip ürünler öncelikli olarak değerlendirilecektir.
- Kamu ihalelerinde ürünün menşei ve üretim yeri açıkça beyan edilecektir.
- Kamu kurumlarının yerli ürün alım performansı yıllık olarak raporlanacaktır.

4.4. Yerli Sanayi ve Turizm Entegrasyonu

- KKTC kişi başı turizm gelirinin artırılması için Turizm sektöründe yerli üretimin daha fazla kullanılması, katma değeri ve yerel girdisi yüksek ürünlerin tüketiminin teşvik edilmesi gerekmektedir.
- Turizm sektörü, yerli sanayi için en önemli iç pazar alanlarından biridir. Otellerin, restoranların ve turistik tesislerin mal ve hizmet alımlarında yerli ürünlerin payının artırılması; hem sanayicinin pazarını büyütecek hem de turizmin ülkedeki katma değerini artıracaktır.
- Turistik tesislerin yerli sanayi ürünlerini kullanmasını teşvik edecek mevzuat ve destek mekanizmaları oluşturulacaktır.
- KTSO ve turizm paydaşları arasında yerli ürün tedarik protokolleri geliştirilecektir.
- Otel ve restoran tedarik zincirlerinde yapı malzemeleri, gıda, temizlik, ambalaj, mobilya ve diğer sanayi ürünlerinin kullanımı artırılacaktır.
- Yerli ürün kullanan turizm işletmelerine tanıtım, teşvik ve sertifikasyon avantajları sağlanacaktır.

- Turizm yatırımlarında yerli ürün kullanım oranı raporlanacak ve izlenecektir.

4.5. Üretici Fiyat Endeksi (ÜFE) ve Sanayi Veri Altyapısı

KKTC'de tüketici fiyatları düzenli olarak açıklanmasına rağmen üretici maliyetlerini ve sanayi fiyat hareketlerini yansıtan Üretici Fiyat Endeksinin bulunmaması, sanayi politikalarının sağlıklı veriyle tasarlanmasını zorlaştırmaktadır. **ÜFE, sanayicinin maliyet baskısını, ithalat kaynaklı rekabet sorunlarını, üretim zincirindeki fiyat geçişlerini ve destek politikalarının etkisini ölçmek için kritik bir araçtır.**

- Üretici Fiyat Endeksi sektör bazlı acilen hesaplanmaya başlanmalı ve düzenli olarak yayımlanmalıdır.
- ÜFE çalışması sektör bazlı, ürün grubu bazlı ve girdi maliyeti bazlı alt kırılımlar içermelidir.
- Endeks yalnızca fiyat artışlarını göstermekle sınırlı kalmamalı; ithalat maliyetleri, enerji, iş gücü, nakliye ve hammadde etkilerini de izleyen analitik bir veri setiyle desteklenmelidir.
- **KKTC'nin en fazla ithalat gerçekleştirdiği ülkeler başta olmak üzere dış ticaret ortaklarının sektörel üretici fiyat endeksleri düzenli olarak izlenmeli ve yayımlanmalıdır.**
- **Yerli üretici maliyetleri ile ithal ürünlerin kaynak ülkelerindeki üretici fiyat gelişmeleri karşılaştırılarak haksız rekabet, damping benzeri fiyat baskıları ve maliyet sorunları erken aşamada tespit edilmelidir.**

Somut Eylemler

İlk 6 ay içinde sanayi envanteri çıkarılacak; sektör, kapasite, istihdam, ihracat potansiyeli ve yatırım ihtiyacı bazlı veri tabanı oluşturulacaktır.
İlk Yıl KTSO, ilgili bakanlıklar ve diğer ekonomik örgütlerin katılımıyla Sanayi Koordinasyon Kurulu kurulacaktır.
Her yıl "Sanayi ve Üretim Gelişme Raporu" yayımlanacak; hedefler kamuoyu ile paylaşılacaktır.

4.6. Enerji Reformu ve Sanayi Elektrik Tarifesi

Enerji maliyetleri, sanayi işletmelerinin rekabet gücünü doğrudan belirleyen temel maliyet kalemlerinden biridir. Sanayi üretiminin sürdürülebilir hâle gelmesi için enerji politikası, yalnızca arz güvenliği perspektifiyle değil, üretim maliyetlerini azaltan ve yatırımı teşvik eden bir sanayi politikası aracı olarak ele alınmalıdır.

- **Sanayi işletmeleri için özel ve kabul edilebilir sanayi elektrik tarifesi oluşturulacaktır.**
- **Sanayi bölgelerinde ortak güneş enerjisi üretim sistemleri ve enerji verimliliği projeleri desteklenecektir.**
- Enerji verimliliği yatırımları için hibe, düşük faizli kredi ve vergi indirimi mekanizmaları oluşturulacaktır.
- Elektrik kesintileri ve voltaj dalgalanmalarının üretimde yarattığı kayıpları azaltmak için sanayi bölgelerinde altyapı yatırımları hızlandırılacaktır.

4.7. Organize Sanayi Bölgeleri Reformu

Planlı sanayileşme için modern, ihtisaslaşmış ve altyapısı güçlü sanayi bölgeleri oluşturulmalıdır. **Sanayi bölgeleri; üretim, depolama, ticaret ve esnaf faaliyetlerinin karıştığı alanlar olmaktan çıkarılmalı** üretim kapasitesini artıran, lojistik bağlantıları güçlü ve çevre standartlarına uygun ekonomik bölgeler olarak yeniden yapılandırılmalıdır.

- **Yeni organize sanayi bölgeleri kurulacak.**
- **Sanayi, esnaf, ticari depo ve lojistik alanları birbirinden ayrıştırılarak ihtisas odaklı bölgeler oluşturulacaktır.**
- Sanayi arsaları üretim faaliyeti şartına bağlı olarak tahsis edilecek; atıl veya amaç dışı kullanım denetlenecektir.
- Arıtma, yol, drenaj, elektrik, su, internet, güvenlik ve yangın altyapısı standart hale getirilecektir.
- Sanayi bölgelerinde ortak hizmet merkezleri, test laboratuvarları, eğitim alanları ve lojistik destek noktaları kurulacaktır.

4.8. Yerli Üretimin Korunması ve Adil Rekabet

Yerli üretimin korunması, dışa kapalı bir ekonomi yaratmak anlamına gelmemektedir. **Amaç; aynı standartlara, aynı denetime ve aynı maliyet yükümlülüklerine tabi olmayan ithal ürünler karşısında yerli üreticinin haksız rekabetle karşı karşıya kalmasını önlemektir. KKTC'de üretim yapan işletmeler istihdam yaratmakta, kalite standardı ve yerel mevzuat yükümlülükleri taşımaktadır. Bu nedenle ithalat politikaları adil rekabet temelinde yeniden değerlendirilmelidir.**

- Yerli üretimi zayıflatan ithalat uygulamaları gözden geçirilecek ve **ürün bazlı** etki analizi yapılacaktır.
- İthal ürünlerde kalite, etiket, hijyen, teknik standart ve uygunluk denetimleri gümrük kapılarında güçlendirilecektir.
- **Yerel üretimi bulunan ürün gruplarında kamu alımları ve büyük ölçekli tedariklerde yerli ürün önceliği uygulanacaktır.**
- Haksız fiyat rekabeti ve damping benzeri etkiler düzenli olarak izlenecektir.

4.9. Finansmana Erişim, Yatırım İndirimleri ve Leasing Düzenlemeleri

Sanayi yatırımlarının önündeki en önemli engellerden biri uzun vadeli ve uygun maliyetli finansmana erişimdir. Üretim yatırımları kısa vadede yüksek sermaye gerektirmekte; makine, ekipman, teknoloji, enerji verimliliği, kalite belgesi ve kapasite artışı yatırımları için özel finansman araçlarına ihtiyaç duyulmaktadır.

Sanayide ölçek ekonomisine geçişi ve otomasyona dayalı modern makine parkurlarının kurulmasını teşvik etmek amacıyla, mevzuattaki **yatırım indirimi oranları sanayi sektörü lehine artırılacaktır.** Kalkınma Bankası kuruluş amacına yönelik, sanayi odaklı olarak yeniden yapılandırılacaktır. Sanayi odaklı yeniden yapılandırılacak; makine, otomasyon ve yeşil dönüşüm için uzun vadeli, düşük faizli kredi ve hibe paketleri devreye alınacaktır. Sanayicinin sermaye baskısını azaltmak amacıyla **Leasing (Finansal Kiralama) mevzuatı** güncellenecek, sanayi tesislerindeki ikinci el makinelerin teknoloji yenileme

amacıyla yurt dışına çıkışı/satışı önündeki bürokratik engeller kaldırılacaktır.

Destek Alanı	Önerilen Araç	Beklenen Etki
Makine ve teknoloji yatırımı	Hibe + düşük faizli kredi	Verimlilik artışı ve kapasite büyümesi
Enerji verimliliği	Vergi indirimi + proje desteği	Üretim maliyetlerinde düşüş
İhracat hazırlığı	Belgelendirme ve danışmanlık desteği	Pazara giriş kapasitesinde artış
İşletme	Uzun vadeli sanayi işletme kredisi	Likidite baskısının azalması
Genç ve yenilikçi üretim	Kuluçka, mentorluk, mikro hibe	Yeni üretim girişimlerinin artması

4.10. İhracat Odaklı Büyüme ve Markalaşma

KKTC ekonomisinin ölçek sorunu, yalnızca iç pazarla sınırlı bir üretim modeliyle aşılamaz. Sanayi üretiminin sürdürülebilir büyümesi için ihracat kapasitesi artırılmalı, lojistik engeller azaltılmalı, kalite ve belgelendirme altyapısı güçlendirilmeli, markalaşma desteklenmelidir.

- İhracat yapan firmalara lojistik, nakliye, gümrük ve pazar araştırması desteği güncellenecektir.
- Uluslararası kalite belgesi, laboratuvar analizi, ambalaj ve marka tescili giderleri destek kapsamı geliştirilecektir.
- Hellim, zivaniya ve diğer coğrafi işaretli ürünlerin markalaşma ve pazar erişim programları güçlendirilecektir.
- KTSO koordinasyonunda hedef pazar analizleri hazırlanacak ve sektör bazlı ihracat yol haritaları oluşturulacaktır.
- Yurtdışı fuar katılımları, B2B görüşmeler ve dijital ihracat kanalları sistematik olarak desteklenecektir.

4.11. Sanayi, Eğitim ve Nitelikli İş Gücü Politikaları

Sanayi sektörünün büyümesi, nitelikli iş gücü arzını da artıracaktır. Mesleki eğitim sistemi, sektörün ihtiyaç duyduğu becerileri karşılayacak şekilde yeniden tasarlanmalı; gençlerin üretim sektörüne yönelmesi teşvik edilmelidir.

4.12. Sürdürülebilir İş Gücü ve Çalışma İzinleri Politikası

Sanayi sektörünün üretim kapasitesini artırabilmesi için yerli iş gücünün üretime yönlendirilmesi ve ihtiyaç duyulan alanlarda nitelikli yabancı iş gücünün düzenli, denetlenebilir ve sürdürülebilir şekilde sisteme kazandırılması gerekmektedir.

- Üretim sektörüne özgü, hızlı bir çalışma izin sistemi oluşturulacaktır.
- Nitelikli teknik personel, usta, operatör ve uzman iş gücü için sektör bazlı ihtiyaç listesi hazırlanacaktır.
- Yerli iş gücünün sanayiye yönelmesini sağlamak amacıyla mesleki rehberlik ve istihdam teşvikleri uygulanacaktır.

4.13. Bürokratik Reform ve Tek Durak Sanayi Yatırım Sistemi

Sanayi yatırımlarının hızlanması için izin, ruhsat, teşvik, arsa, çevre, elektrik, çalışma izni ve vergi süreçlerinin dağınık yapısı azaltılmalıdır. Yatırımcı, farklı kurumlar arasında zaman kaybetmeden, tek noktadan yönlendirilen ve süreleri belirlenmiş bir kamu hizmeti sistemiyle karşılaşmalıdır.

- "Tek Durak Sanayi Yatırım Sistemi" kurulacak; yatırımcılar tüm başvurularını tek merkezden takip edebilecektir.
- Ruhsat, izin ve teşvik süreçlerinde azami işlem süreleri belirlenecek; süre aşımı durumunda idari gerekçe zorunluluğu getirilecektir.
- Yatırım izinleri dijital platform üzerinden izlenebilir hale getirilecek; başvuru sahibine süreç adımları şeffaf şekilde gösterilecektir.
- **KTSO, sanayi yatırımlarına ilişkin görüş ve koordinasyon süreçlerinde kurumsal paydaş olarak tanımlanacaktır.**

4.14. Yerli Üretim Sertifikası Oluşturulacaktır.

Yerli üretimin objektif şekilde tespit edilmesi için KTSO koordinasyonunda veya ilgili kamu kurumlarıyla iş birliği içinde **"Yerli Üretim Sertifikası"** sistemi güçlendirilmeli; sertifika kamu ihalelerinde tanınan ve uygulamada karşılığı somut pozitif ayrımcılık haline getirilmelidir.

4.15. Yeşil Sanayi, Döngüsel Ekonomi ve Kalite Standartları

Küresel pazarlarda rekabet edebilmek için sanayi politikası kalite, çevre ve sürdürülebilirlik standartlarıyla birlikte ele alınmalıdır. Enerji verimliliği, atık yönetimi, geri dönüşüm, karbon ayak izi ve çevre uyumu önümüzdeki dönemde sanayi işletmelerinin pazar erişimini doğrudan etkileyecektir.

- Yeşil dönüşüm yatırımları için özel teşvik programı oluşturulacaktır.
- Sanayi işletmelerinin kalite yönetimi, gıda güvenliği, çevre yönetimi ve ürün belgelendirme süreçlerine verilecek destekler güncellenecektir.
- Atık azaltımı, geri dönüşüm ve ortak arıtma altyapıları sanayi bölgelerinde yaygınlaştırılacaktır.
- İhracat potansiyeli olan sektörlerde standart, laboratuvar ve test altyapısı geliştirilecektir.

5. Kurumsal Yapı ve Uygulama Mekanizması

Programın başarısı, yalnızca politika başlıklarının açıklanmasına değil, uygulama ve izleme mekanizmasının kurulmasına bağlıdır. Bu nedenle sanayi ve üretim politikaları için kurumlar arası koordinasyon yapısı oluşturulmalıdır.

- Başbakanlık koordinasyonunda **Sanayi Koordinasyon Kurulu** kurulacaktır.
- Kurulda ekonomi, maliye, enerji, çalışma, eğitim, turizm ve çevre alanındaki kamu kurumları ile KTSO temsil edilecektir.
- Program hedefleri için yıllık eylem planı hazırlanacak ve kamuoyuna açıklanacaktır.

- Her eylem için sorumlu kurum, takvim, performans göstergesi ve bütçe ihtiyacı belirlenecektir.
- KTSO, politika hazırlama, izleme ve etki analizi süreçlerinde kurumsal paydaş olarak yer alacaktır.

6. Öncelikli 100 Gün, 1 Yıl ve 5 Yıl Eylem Çerçevesi

Dönem	Öncelikli Eylemler
İlk 100 Gün	Sanayi Koordinasyon Kurulunun kurulması; ÜFE hazırlık komitesinin oluşturulması; sanayi elektrik tarifesi için teknik çalışma başlatılması; Kalkınma Bankası sanayi kredi paketinin devreye alınması, Tek Durak Sanayi Yatırım Sistemi tasarımının yapılması, kamu alımlarında yerli ürün önceliği için mevzuat taraması, ithal ürünlerde sertifika zorunluluğu ile stratejik koruma mekanizmasının yürürlüğe girmesi
İlk 1 Yıl	Sanayi envanterinin tamamlanması; ÜFE'nin yayımlanmaya başlanması; sanayi bölgeleri altyapı planının hazırlanması; Yeni Sanayi Elektrik Tarife sisteminin uygulanmaya başlanması, Yerli Üretim Sertifikası uygulamasının kamu alımlarıyla ilişkilendirilmesi. İhracatın artırılması için ihracat teşviklerinin hayata geçirilmesi
5 Yıllık Dönem	Yeni organize sanayi bölgelerinin geliştirilmesi; ihracat destek mekanizmasının kurumsallaşması; enerji verimliliği ve yenilenebilir enerji yatırımlarının yaygınlaşması; yerli ürünlerin turizm ve kamu tedarik zincirindeki payının artırılması.

7. Ölçülebilir Başarı Göstergeleri

- Sanayi sektörünün milli gelir içindeki payında artış.
- Sanayi istihdamında ve nitelikli teknik personel sayısında artış.
- Kamu alımlarında yerli ürün kullanım oranında artış.
- Turizm sektörünün yerli ürün tedarik oranında artış.

- Sanayi işletmelerinin enerji maliyetlerinin toplam maliyet içindeki payında düşüş.
- İhracat yapan firma sayısı ve ihracat tutarında artış.
- Yeni yatırım, kapasite artışı ve modernizasyon projelerinde artış.
- ÜFE, sanayi envanteri ve yıllık sanayi raporlarının düzenli yayımlanması.

8. Hükümet Programına Konulabilecek Başlık Önerileri

8.1 YAPISAL ZORLUKLAR VE STRATEJİK / AKILLI KORUMACILIK MODELİ

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ekonomisi; ambargolar, izolasyonlar, küçük pazar ölçeği ve yüksek girdi maliyetleri (enerji, lojistik, iş gücü) gibi yapısal zorluklarla mücadele etmektedir. Bu koşullar altında, küresel devlerle hiçbir koruma mekanizması olmadan rekabet etmeyi beklemek, serbest piyasa ekonomisinin doğasına değil, yerel sanayinin tasfiyesine hizmet eder.
Kıbrıs Türk Sanayi Odası olarak vizyonumuz; kör bir yasakçılık veya içe kapanma değildir. Bizim savunduğumuz yaklaşım Stratejik ve Akıllı Korumacılık modelidir.

8.2 ÜRETİM MALİYETLERİNİN AZALTILMASI VE FİNANSMANA ERİŞİM

Üretim maliyetlerini azaltmak amacıyla sanayi işletmelerine yönelik özel elektrik tarifesi oluşturulacaktır.
Yenilenebilir enerji ve enerji verimliliği yatırımları desteklenecek, akaryakıt başta olmak üzere üretimde kullanılan girdilerin maliyet yapısı gözden geçirilecektir.
Sanayi yatırımlarının finansmana erişimini kolaylaştırmak için Kalkınma Bankası sanayi yatırımlarına öncelik verecek şekilde yapılandırılacak; uzun vadeli ve uygun koşullu yatırım ve işletme kredileri devreye alınacaktır.

8.3 PLANLI SANAYİLEŞME VE BÖLGESEL PLANLAMA ANLAYIŞI

Planlı sanayileşme hedefi doğrultusunda organize sanayi bölgeleri modernize edilecek, yeni ihtisas sanayi bölgeleri kurulacak, sanayi arsalarının üretim faaliyeti şartıyla tahsis edilmesi sağlanacaktır.
Sanayi, esnaf ve ticari depo alanları birbirinden ayrıştırılarak üretim odaklı bölgesel planlama anlayışı güçlendirilecektir.

8.4 HAKSIZ REKABETLE MÜCADELE VE KAMU ALIMLARINDA YERLİ ÜRÜN ÖNCELİĞİ

Yerli üretimin haksız ithalat rekabeti karşısında korunması amacıyla ithal ürünlerde kalite, standart, etiket ve uygunluk denetimleri artırılacak; kamu alımlarında yerli ürün önceliği uygulanacaktır. Yerli Üretim Sertifikası sistemi güçlendirilerek kamu ihalelerinde yerli üreticilere fiyat avantajı ve öncelikli değerlendirme imkânları artırılacaktır.

8.5 VERİYE DAYALI SANAYİ POLİTİKALARI, ENDEKSLER VE KURUMSAL KOORDİNASYON

KKTC'de üretici maliyetlerinin sağlıklı şekilde izlenebilmesi için Üretici Fiyat Endeksi hesaplanmaya başlanacak; sanayi envanteri oluşturulacak ve sanayi politikaları düzenli veri, etki analizi ve performans göstergeleriyle izlenecektir.
Sanayi, eğitim, turizm ve dış ticaret politikaları arasında güçlü koordinasyon kurulacak; nitelikli iş gücü, ihracat, markalaşma ve kalite belgelendirme alanlarında üreticiye yönelik destekler artırılacaktır. Bu kapsamda politikaların ve süreçlerin etkin yürütülmesi amacıyla Sanayi Koordinasyon Kurulu kurulacaktır.

8.6 YATIRIM ORTAMININ İYİLEŞTİRİLMESİ: TEK DURAK SANAYİ YATIRIM SİSTEMİ

Hükümetimiz, sanayi yatırımlarını hızlandırmak amacıyla Tek Durak Sanayi Yatırım Sistemini kuracak; izin, ruhsat, teşvik, arsa, enerji ve çalışma izni süreçlerini dijital, şeffaf ve süreye bağlı bir yapıya kavuşturacaktır.

Bu programla hedefimiz; üreten, istihdam yaratan, ihracat yapan, yerli kaynaklarını değerlendiren ve ekonomik bağımsızlığını güçlendiren bir KKTC ekonomisi inşa etmektir.

9. Sonuç

KKTC'nin ekonomik geleceği, üretim kapasitesini artırmasına, sanayi sektörünü güçlendirmesine ve yerli üretimi stratejik bir kalkınma unsuru olarak görmesine bağlıdır. Sanayi sektörü; istihdam, ihracat, vergi geliri, teknoloji kullanımı, yerel tedarik zinciri ve ekonomik bağımsızlık açısından ülkenin kalkınma modelinin en önemli tedarikçisi olmalıdır.

Bu program, siyasi partilerin hükümet programlarında yer alabilecek bütüncül bir sanayi ve üretim politikası çerçevesi sunmaktadır. Başarı; güçlü siyasi irade, kurumlar arası koordinasyon, veri temelli karar alma, **başta KTSO ve sektör temsilcileriyle sürekli istişare ve ölçülebilir uygulama takvimiyle mümkün olacaktır.**

YENİ WEB SİTEMİZ
HİZMETİNİZDE!

> Mevzuat ve Resmî Bilgilere Kolay Erişim

> Dijital Başvuru ve Online Hizmetler

> Fuar ve Eğitim Takvimi

> Güncel Duyuru ve Haberler

> İhale ve Proje Başvuruları

/ ktsanayiodasi
www.kibso.org

KIBRISTÜRK sanayi odası
CYPRUSTURKISH chamber of industry